

Резиме 14

Септември, 2016 година

Јавни набавки

Вклучување на социјалните аспекти во јавните набавки

СОДРЖИНА

- [Социјални аспекти](#)
- [Што предвидува Директивата во врска со социјалните аспекти](#)
- [Вклучување на социјални аспекти во постапката за јавна набавка](#)
- [Подготовка](#)
- [Објавување](#)
- [Избор](#)
- [Евалуација на понуди](#)
- [Услови на договорот](#)
- [Управување со договорот](#)
- [Дополнителни информации](#)

Одобрено за објавување од Карен Хил, раководител на програмата СИГМА

Социјални аспекти

Стратегијата Европа 2020¹ предвидува три главни приоритети:

- **паметен раст:** развој на економија која се заснова на знаење и иновации;
- **одржлив раст:** промовирање на позелена и поконкурентна економија со поефикасни ресурси;
- **инклузивен раст:** поттикнување на економија со поголема вработеност којашто овозможува социјална и територијална кохезија.
- Главните цели за обезбедување на инклузивен раст се фокусираат на социјалните аспекти: поттикнување на вработеноста и поддржување на мобилноста на работната сила; поттикнување на социјалната инклузија и борба против сиромаштијата; вештини и доживотно учење; и подобрување на институционалниот капацитет и ефикасноста на јавната администрација.
- Нема определена дефиниција за „социјален аспект“. Концептот најлесно може да се разбере преку примери:

Примери за социјални аспекти:

- намалување на невработеноста;
- спречување злоупотреба на детскиот труд;
- спречување дискриминација врз основа на раса, религија, хендикеп, пол или сексуална ориентација;
- поттикнување добри практики на вработување;
- намалување на локалната невработеност;
- намалување на социјалната исклученост;
- поттикнување можности за обука за млади и социјално загрозуени лица;
- олеснување на пристапот до работа за лица со посебни потреби.

Јавните набавки се еден од пазарните инструменти кои може да се користат за остварување на целите на „Европа 2020“. Договорните органи и претходно ги користеа јавните набавки за унапредување на овие пошироки цели на политиките.

Некои од начините на кои договорните органи се обидуваат да вклучат социјални аспекти во постапките за јавни набавки (вклучувајќи и некои од примерите погоре) не се законски дозволени со законодавството на ЕУ. Некои се дозволени доколку се исполнат одредени услови. Некои се конкретно дозволени во Директивата².

Двете клучни прашања од аспект на набавките се:

¹ [ЕВРОПА 2020. Европска стратегија за паметен, одржлив и инклузивен раст.](#)

² Директива 2014/24/ЕУ за јавни набавки и за укинување на Директива 2004/18/ЕЗ, 26 февруари 2014 година.

- Кои одредби во Директивата им овозможуваат на договорните органи да вклучат социјални аспекти во постапката за јавна набавка?
- Ако тоа е законски дозволено, кога и на кој начин може да се изврши вклучувањето на социјалните аспекти?

Одговорите не се јасни и некогаш има конфликт меѓу општите политики и она што може да се постигне според законодавството на ЕУ. Кога се размислува како да се вклучат социјалните аспекти, секогаш е потребно да се разгледа дали предложениот пристап е во согласност со основните начела на Договорот³, дури и во случаи кога конкретни одредби од Директивата го дозволуваат вклучувањето на овие аспекти. Директивата разјаснува дека најважна е усогласеноста со Договорот, а тоа е потврдено и во судската практика и насоките.

Локални преференции, ценовни преференции и контрапонуди не се дозволени со законодавството на ЕУ

Традиционално, јавните набавки се важен инструмент за националните политики за индустриски развој во многу земји. На пример, јавните набавки се користеле во минатото за поддршка на бизниси во неразвиени региони, поттикнување деловен развој во одреден сектор, фаворизирање економски оператори кои инаку би можеле да имаат тешкотии да бидат успешни во постапките за јавни набавки и за спроведување политики за „купување домашни производи“.

Некои примери на такви мерки се разгледани подолу за илустрација, но треба да се забележи дека овие видови мерки не се дозволени со законодавството на ЕУ. Се смета дека со нив се прекршуваат одредбите на Договорот и законодавството за јавните набавки.

Методите на јавни набавки со кои се поддржуваат националните индустриски политики се различни, но најчесто се во следнава форма:

- **Одвојување на страна:** одредени видови договори или одреден процент од договорите се одвојуваат на страна така што за нив може да поднесуваат понуди само одредена група економски оператори. На пример, овие групи може да се состојат само од мали и средни претпријатија, економски оператори лоцирани во одреден регион, или економски оператори со конкретно искуство или структура, како што се задругите на работници или занаетчи.
- **Преференции за регионални или национални цени (шеми на домашни преференции):** се дава финансиска предност на конкретен вид изведувач или на стоки произведени во конкретен регион или земја. Вообичаен пример е процентуално намалување на цената што им се дава на економски оператори лоцирани во земја/регион каде што е лоциран договорниот орган. При евалуација на понудите, цената што ја понудил економскиот оператор лоциран во регионот се намалува за 10%. Некогаш се користи сличен пристап за оцена на понудите за производи, кога се дава ценовна предност за стоки произведени во земјата каде што е лоциран договорниот орган.
- **Контрапонуда:** се спроведува конкурентна постапка за јавна набавка, но кога ќе се примат понудите, на најуспешниот понудувач од фаворизираната група му се дава договорот ако може да даде иста понуда како најдобрата.

Горенаведените видови мерки создаваат директна дискриминација и со нив се прекршува Договорот и земјите-членки не смеат да ги користат.

³ Договор за функционирањето на Европската унија – консолидирана верзија на Договорот за функционирањето на Европската унија, *Службен весник на Европската унија*, С 326, 26 октомври, 2012 година. Во резимето за јавните набавки на Договорот се упатува со кратенките „ДФЕУ“ или „Договорот“.

Што предвидува Директивата во врска со социјалните аспекти?

Директивата до одреден степен појаснува како договорните органи може да придонесат за поттикнување на инклузивниот раст, истовремено обезбедувајќи дека може да добијат најдобра вредност на парите за нивните договори.

Постојат два пристапа кои мора да се имаат предвид:

Прво, Директивата утврдува општа обврска за сите земји-членки (и договорни органи) да преземат соодветни мерки за да обезбедат дека, при извршувањето на договорите за јавна набавка, економските оператори ги почитуваат обврските во областа на социјалното и трудовото право. Оваа обврска има за цел да обезбеди соодветно **вклучување на условите од социјалната и трудовата област** во постапките за јавна набавка.

Обврските кои мора да се почитуваат се оние кои се применуваат при изведување на работите или обезбедување на услугите, а коишто произлегуваат од законите, прописите, уредбите и одлуките на национално ниво и на ниво на ЕУ. Обврските, исто така, може да произлезат од колективни договори или од одредби на меѓународното право за заштита на животната средина, под услов таквите правила и нивната примена да бидат во согласност со законодавството на ЕУ⁴.

Контролата над почитувањето на одредбите од социјалното и трудовото право може да се врши во сите соодветни фази од постапката за јавна набавка, кога се применуваат (1) општите начела со коишто се уредува изборот на учесниците и доделувањето на договорите, (2) кога се применуваат критериумите за исклучување и (3) кога се применуваат одредбите за понуди со невообичаено ниска цена.

Второ, Директивата содржи неколку клучни одредби коишто се однесуваат конкретно на начинот на вклучување социјални аспекти во постапката за јавна набавка за **поттикнување на целите за инклузивен раст**:

- **Договори резервирани во контекст на програми за вработување социјално загрозувани групи:** Вработувањето и професијата придонесуваат за интеграција во општеството и се клучни елементи за гарантирање еднакви можности за сите. Во овој контекст, земјите-членки може да имаат „резервирани договори“. Овие договори треба да се реализираат (1) од работилници за социјално загрозувани групи и економски оператори чија главна цел е социјална и професионална интеграција на лица со посебни потреби или лица во нерамноправна положба (на пр. невработени лица, членови на малцинства во нерамноправна положба или други социјално маргинализирани групи); или (2) во контекст на програми за вработување социјално загрозувани групи, под услов најмалку 30% од вработените во овие работилници, економски оператори или програми да бидат работници со посебни потреби или

⁴ Анекс X од Директивата содржи список на меѓународни социјални конвенции, имено:

- МОТ Конвенција бр. 87 за слободата на здружување и заштита на правото на организирање;
- МОТ Конвенција бр. 98 за правото на организирање и колективно договарање;
- МОТ Конвенција бр. 29 за принудната работа;
- МОТ Конвенција бр. 105 за укинување на принудната работа;
- МОТ Конвенција бр. 138 за минимална возраст;
- МОТ Конвенција бр. 111 за дискриминација (вработување и занимање);
- МОТ Конвенција бр. 100 за еднакво плаќање;
- МОТ Конвенција бр. 182 за најлошите форми на детски труд.

лица во нерамноправна положба. Таквите работилници или економски оператори можеби не би можеле да ги добијат договорите во нормални услови на конкуренција.

Договорниот орган и понатаму треба да објави повик за учество во *Службениот весник на Европската унија* и да ги следи вообичаените конкурентни постапки, но тој може да го задржи правото таквите субјекти да учествуваат во постапки за доделување на договори за јавна набавка или само за одредени делови од такви договори.

- **Технички спецификации – критериуми за пристапност за лица со посебни потреби:** За сите набавки кои е предвидено да ги користат физички лица, договорните органи треба да утврдат технички спецификации со кои се земаат предвид, на пример, критериумите за пристапност за лица со посебни потреби или идејно решение за сите корисници, освен во соодветно оправдани околности.

Добри примери каде што техничките спецификации може да се дефинираат на овој начин опфаќаат спецификации дека автобусите треба да обезбедат добар пристап за лица со посебни потреби или барање проект за нова библиотека со кој конкретно ќе се исполнат потребите за слепи лица или лица со оштетен вид.

- **Услови за извршување на договорите:** Договорните органи може да утврдат посебни социјални услови поврзани со извршувањето на договорот, доколку овие услови се:
 - поврзани со предметот на договорот;
 - наведени во повикот за учество или во документацијата за набавката.

Со цел поуспешно интегрирање на социјалните аспекти во постапките за јавни набавки, договорните органи може да користат услови за извршување на договорите поврзани со работите, стоките или услугите кои треба да се обезбедат, во секоја фаза од нивниот животен циклус.

Договорните органи може да користат услови за извршување на договорот поврзани со фактори кои се однесуваат на одреден процес на производство, испорака или трговија, дури и ако овие фактори не се дел од материјалната содржина на работите, стоките или услугите коишто се набавуваат.

На пример, договорните органи може да утврдат услови поврзани со социјалните аспекти, како што се:

- вработување лица кои долго време бараат работа;
- вработување на повеќе лица со хендикеп отколку што се бара согласно со националното законодавство;
- вработување на лица кои имаат одредени тешкотии со интеграција.

Меѓутоа, договорните органи не смеат да бараат од понудувачите да имаат воведено политика за корпоративна општествена одговорност.

Покрај тоа, економските оператори кои ги прифаќаат условите не може да бидат исклучени само поради тоа што договорниот орган смета дека економскиот оператор нема да ги исполни условите.

- **Социјални карактеристики како критериуми за доделување:** Економски најповолната понуда од гледна точка на договорниот орган може да се утврди врз основа на цената или трошокот, користејќи пристап на економичност, на пример, трошоците за целиот животен циклус и може да го вклучува најдобриот сооднос помеѓу цената и квалитетот.

Во контекст на најдобриот сооднос помеѓу цената и квалитетот, во Директивата е наведен неисцрпен список со критериуми врз коишто договорниот орган може да го заснова доделувањето на економски најповолната понуда. списокот упатува конкретно на „социјалните карактеристики“ како критериуми за доделување на договорот и јасно е дека овие критериуми може да се вклучат, под услов да се поврзани со предметот на договорот и на договорниот орган да не му даваат неограничена слобода во изборот.

Вклучување на социјални аспекти во постапката за јавна набавка

Еден од честите предизвици со коишто се соочуваат договорните органи при спроведување на социјалните аспекти е утврдувањето на социјалните критериуми кои ќе се користат, бидејќи договорните органи обично немаат експертиза во оваа област.

Подготовка

Директивата содржи многу малку информации кои конкретно се фокусираат на спроведувањето на фазата пред објавување на огласот. Директивата се фокусира на спроведувањето на конкурентната постапка за јавна набавка.

Во практика, фазата на подготовка нуди големи можности за вклучување на социјалните аспекти кои ќе влијаат врз целата постапка за јавна набавка. Причината за овие можности е тоа што во фазата на подготовка:

- се носат клучни стратешки одлуки за набавки;
- се дефинира предметот на договорот;
- се изработува огласот за јавна набавка;
- се подготвуваат општите и техничките спецификации – Директивата налага договорните органи, секогаш кога е можно, техничките спецификации да ги дефинираат на начин со којшто ќе се земат предвид критериумите за пристапност за лицата со посебни потреби и да дизајнираат производи или услуги за сите корисници;
- се подготвуваат условите на договорот.

Овие елементи имаат директна поврзаност со подоцнежните фази во процесот, така што одлуките донесени пред почетокот на набавката може да имаат големо влијание. На пример, ако техничките спецификации се подготвуваат имајќи ги предвид релевантните социјални елементи, овие елементи може да бидат дел од критериумот за евалуација на понудите и на тој начин да влијаат на конечната одлука за доделување на договорот.

Пример за влијанието на социјалните аспекти врз одлуката што да се набави:

Агенција за стопанисување со станбен простор сака да додели договор за набавка на прозорци со двојно стакло за социјални домови. Агенцијата знае дека има неколку работилници за социјално загроени групи низ ЕУ кои произведуваат прозорци со двојно стакло. Таа одлучува договорот да го класифицира како „резервиран договор“ во согласност со член 19 и со тоа да ја ограничи конкуренцијата за овој договор на оператори на работилници/програми за социјално загроени групи. Ова ограничување на конкуренцијата е конкретно дозволено со Директивата.

Прелиминарните пазарни консултации може да помогнат, пред започнување на постапката за набавката, да се идентификуваат решенијата кои имаат потенцијал да ги исполнат социјалните цели и/или целите поврзани со вработување. Види Резиме на СИГМА за јавните набавки 32, *Анализа на пазарот, прелиминарни пазарни консултации и претходно учество на кандидатите/понуѓувачите.*

Објавување

Важно е договорниот орган однапред да утврди дали и како може да се вклучат социјални аспекти во постапката. Ако договорниот орган сака да користи такви аспекти, тој мора однапред да ги наведе во повикот за поднесување понуди и/или во документацијата за набавката. Доколку не го направи тоа, тогаш нема да може да ги вклучи овие аспекти во подоцнежна фаза. На пример:

- Ако договорот е резервиран за работилници за социјално загрозени групи или претпријатија во контекст на програми за вработување социјално загрозени групи, тогаш овие информации мора да се наведат во повикот за поднесување понуди.
- Можноста за склучување договор мора јасно и точно да се опише. Ако, на пример, договорниот орган бара компјутерска опрема приспособена за потребите на лица со оштетен вид, овој услов треба да биде наведен во техничките спецификации за да им биде јасно на економските оператори.
- Ако договорниот орган бара алтернативни понуди, кои може да бидат поврзани со решенија со социјални бенефиции, тогаш овој услов треба да се наведе во огласот за јавната набавка.
- Минималните услови што треба да ги исполнуваат понудите мора да се јасно наведени во спецификациите.
- Посебните услови на договорот мора да се наведени во документацијата за набавката.
- Ако договорниот орган користи дозволени социјални аспекти како елементи во критериумот за доделување договор, тогаш елементите мора да се наведат во повикот за поднесување понуди или во документацијата за набавката.

Избор

По објавување на повикот за поднесување понуди, договорниот орган ќе добие пријави од економските оператори кои сакаат да учествуваат во постапката и да поднесат понуди. Договорниот орган ќе спроведе постапка во којашто ќе одлучи со кој економски оператор ќе го склучи договорот, под услов избраниот понудувач да не е исклучен согласно со основите за исклучување и да ги исполнува критериумите за утврдување на способност утврдени од договорниот орган.

Исклучување: Директивата утврдува основи поради коишто економските оператори мора да бидат исклучени доколку се прогласени за виновни за одредени кривични дела. Овие кривични дела опфаќаат правосилни пресуди за учество во криминална организација, корупција, измама, перење на пари, терористички кривични дела, детски труд и други форми на трговија со луѓе.

Директивата, исто така, утврдува и незадолжителни основи поради коишто економските оператори може да бидат исклучени. Незадолжителните основи вклучуваат исклучување врз основа на професионален прекршок или сериозно непрофесионално однесување, коишто може евентуално да се користат во врска со социјалните аспекти. Во овој контекст, договорните органи имаат можност да ги исклучат економските оператори кои се покажале како несигурни поради прекршување на обврските од социјалното и трудовото право.

Избор на соодветни понудувачи: Директивата пропишува исцрпен список на критериуми за утврдување на способност кои договорниот орган може да ги користи за избор на економските

оператори. Има ограничувања за степенот до кој може да се користат социјални критериуми за утврдување на способност. Директивата и судската практика потврдуваат дека:

- Списокот на критериуми за утврдување способност е исцрпен, односно тој не може да се дополни.
- Овој список на критериуми е тесно ограничен, со малку простор за толкување или маневрирање.
- Процената може да се однесува единствено на способноста на понудувачите да го извршат конкретниот договор што е предмет на набавката.

Мала е веројатноста дека социјалните аспекти може да се вклучат во процената на „економската и финансиската состојба“ на понудувачот. Според тоа, во повеќето случаи единствениот начин на кој може да се користат социјалните аспекти како основа за неизбирање одреден понудувач е ако може да се смета дека тие влијаат на „техничкото знаење и/или професионална способност“ на понудувачот.

Дозволено е од понудувачот да се побараат информации поврзани со посебните околности како, на пример, информации за соодветното искуство во:

- работа со деца со посебни потреби, во врска со договор за управување со дневен центар за деца;
- производство на храна за лица со посебен режим на исхрана, во врска со договор за обезбедување на готови оброци за болница.

За повеќе информации, види Резиме на СИГМА за јавните набавки 7, *Утврдување на способноста на економските оператори*.

Евалуација на понуди

Договорниот орган ги евалуира добиените понуди и го доделува договорот.

Понудата мора да биде во согласност со спецификациите утврдени од договорниот орган, вклучувајќи ги и социјалните услови, како што се правилата за пристапност за лицата со посебни потреби. Доколку понудата не ги исполнува сите барани карактеристики, таа се смета за нерегуларна.

Посебни правила за ознаки: Социјалните ознаки може да се користат во јавните набавки како извор на социјални критериуми за спецификациите или за фазата на доделување на договорот и како начин за проверка.

Договорните органи може да побараат одредена ознака како доказ дека работите, услугите или стоките одговараат на бараните карактеристики, доколку се исполнети сите долунаведени услови:

- Барањата за ознаките се однесуваат само на критериуми кои се поврзани со предметот на договорот и се соодветни за дефинирање на карактеристиките на работите, стоките или услугите кои се предмет на договорот.
- Барањата за ознаките се засноваат на објективно проверени и недискриминирачки критериуми.
- Ознаките се утврдени во отворена и транспарентна постапка, во која може да учествуваат сите заинтересирани страни, вклучувајќи владини тела, потрошувачи, социјални партнери, производители, дистрибутери и невладини организации.
- Ознаките им се достапни на сите заинтересирани страни.

- Барањата за ознаките ги одредува трето лице врз кое економскиот оператор кој бара да му се додели ознаката не може да врши одлучувачко влијание.

Договорните органи кои бараат одредена ознака мора да ги прифатат сите ознаки со коишто се потврдува дека работите, стоките или услугите ги исполнуваат еквивалентните барања за ознаката.

Кога економскиот оператор очигледно немал можност да добие одредена ознака определена од договорниот орган или еквивалентна ознака во соодветниот рок од причини кои не можат да му се припишат на него, договорниот орган мора да прифати други соодветни докази.

Критериуми за доделување на договорот: Договорниот орган мора да го заснова доделувањето на договорот за јавна набавка врз економски најповолната понуда. Договорниот орган веќе има одлучено во фазата на планирање на набавката како да ја идентификува економски најповолната понуда. Во овој контекст, договорниот орган веќе има утврдено дали доделувањето на договорот ќе се заснова врз (1) цената како единствен критериум, (2) трошокот или (3) најдобриот сооднос помеѓу цената и квалитетот. Основата за доделувањето мора да биде наведена во повикот за поднесување понуди.

Социјалните аспекти може да се вклучат во договорите што треба да се доделат само врз основа на цената преку инкорпорирање на релевантните барања во техничките спецификации и во условите на договорот. Бидејќи цената е единствениот критериум за доделување на договорот, нема можност да се вклучат посебни критериуми поврзани со социјалните аспекти.

Кога социјалните барања се законски вклучени во техничките спецификации, тогаш има јасна поврзаност со предметот на договорот. Исто така, сите или некои технички спецификации може да се преточат во критериуми за доделување на договорот. Таква ситуација постои кога договорниот орган може да предложи договорот да се додели врз основа на најдобриот сооднос помеѓу цената и квалитетот, со тоа добивајќи повеќе можности да се вклучат социјалните аспекти. Овие критериуми овозможуваат компаративна процена на квалитетот на извршувањето на договорот што се нуди во секоја понуда имајќи го предвид предметот на договорот, како што е дефиниран во техничките спецификации.

Директивата пропишува неисцрпен, илустративен список на критериуми за евалуација на понудите, којшто вклучува упатување на социјалните карактеристики. Договорниот орган има дискреционо право во изборот на критериумите кои ќе се применуваат, вклучувајќи ги и критериумите во врска со социјалните аспекти. Меѓутоа, ова дискреционо право не е неограничено и има одредени ограничувања. Сите критериуми за доделување на договорот поврзани со социјалните аспекти и коишто се користат за процена на најдобриот сооднос помеѓу цената и квалитетот мора да исполнуваат четири услови. Критериумите за доделување на договорот мора:

- да бидат поврзани со предметот на договорот;
- да бидат конкретни и објективно да може да се определат;
- да бидат објавени/наведени претходно;
- да го почитуваат правото на ЕУ и мора да бидат во согласност со основните начела на еднаков третман, недискриминација и транспарентност.

Критериумите за доделување на договорот, исто така, мора да бидат различни од критериумите за утврдување на способност.

Понуди со невообичаено ниска цена: Директивата на договорниот орган му дозволува да одбие понуди со невообичаено ниски цени. Договорниот орган најпрво мора да ги побара, во писмена форма, деталите на составните елементи на понудата за кои смета дека се

релевантни. Доколку понудувачот не може да даде соодветно објаснување, договорниот орган има право да ја одбие понудата.

Одбивањето на понудата е задолжително во случаи кога договорниот орган утврдил дека невообичаено ниската цена или предложените трошоци произлегуваат од непочитување на задолжителното социјално и трудово право на ЕУ (или националното законодавство кое е усогласено со правото на ЕУ).

Услови на договорот

Условите на договорот може да вклучуваат клаузули за извршување на договорот, кои се користат за да се одреди начинот на кој треба да се изврши договорот.

Во Директивата конкретно се наведува дека договорните органи може да постават посебни услови за извршување на договорот, доколку тие се:

- поврзани со предметот на договорот;
- наведени во повикот за учество или во документацијата за набавката;
- не се директно или индиректно дискриминаторни.

Условите со коишто се уредува извршувањето на договорот, особено, може да вклучуваат социјални аспекти или аспекти поврзани со вработување.

Во согласност со судската практика на Судот на правдата на Европската унија (СПЕУ), условите на договорот може да се поврзани, во текот на извршувањето на договорот, со набавката или користењето на производи добиени преку фер трговија. Критериумите и условите поврзани со трговијата и нејзините услови може, на пример, да се однесуваат на фактот дека производот потекнува од фер трговија, вклучувајќи го барањето за исплата на минимална цена и ценовна премија на произведувачите.

Условите за извршување на договорот, исто така, може да бидат насочени и кон поттикнување на спроведувањето мерки за унапредување на еднаквоста помеѓу жените и мажите на работното место, зголемување на учеството на жените на пазарот на трудот и усогласување на работата и приватниот живот.

Ограничувања на употребата на овие услови во постапката за јавна набавка: Условите на договорот не треба да се маскираат како технички спецификации, критериуми за утврдување способност или критериуми за евалуација на понудите; успешниот понудувач треба да ги исполнува овие услови од моментот кога договорот ќе започне. Условите на договорот, сепак, треба внимателно да се утврдат со цел економските оператори кои поднесуваат понуди да се запознаени со сите обврски во договорот и да можат да дадат соодветна цена.

Во текот на постапката за јавна набавка не треба да се бара доказ за почитување на условите на договорот. Економските оператори мора да ги прифатат условите за да го добијат договорот.

Условите на договорот треба внимателно да се користат и треба да се поддржани со трошоците и придобивките кои произлегуваат од нив.

Примери за можни договори со услови кои опфаќаат социјални аспекти:

- Договор за јавна набавка на работи за реновирање на општински центар, со услов дека 5% од работата ќе се изврши од нови работници кои учат занает или се обучуваат кај економскиот оператор.
- Договор за угостителски услуги во центар за нега на стари лица, под услов персоналот да има поминато обука за различни диететски потреби за стари лица и

за лица со посебни потреби.

Управување со договорот

Значаен дел од управувањето со договорите е следење на извршувањето на договорот за да се обезбеди дека договорот се спроведува како што е договорено. Внимателната подготовка на спецификациите и на условите на договорот за да се вклучат социјалните услови е губење време доколку договорниот орган не проверува дали тие услови се почитуваат и не презема активности ако утврди дека условите не се исполнети.

Почитувањето на обврските кои се применуваат во областа на социјалното и трудовото право од страна на изведувачот и неговите подизведувачи мора да се обезбеди преку соодветни дејствија од страна на надлежните национални органи, како што се агенциите за трудова инспекција, во рамки на нивните одговорности и надлежности.

Секторски дејности

Во голема мера, истите законски прописи се применуваат според Директивата за јавни набавки во класичниот јавен сектор и Секторската директива⁵. Овие директиви имаат многу слични или паралелни одредби. СПЕУ имаше тенденција да го применува истото толкување за договорните органи од класичниот јавен сектор и за договорните субјекти во секторски опфатените дејности.

Клучната разлика се однесува на правилата за исклучување и избор на економските оператори, со тоа што одредбите во Секторската директива се помалку детални и помалку строги отколку оние во Директивата.

Што предвидува Секторската директива во врска со социјалните аспекти? Секторската директива содржи неколку одредби што се однесуваат конкретно на вклучување на социјалните аспекти во постапката за јавна набавка. Овие одредби значително ги одразуваат одредбите од Директивата и ги вклучуваат одредбите во врска со резервирани договори за работилници за социјално загрозени групи и програми за вработување социјално загрозени групи. Подолу се наведени некои од клучните разлики помеѓу директивите.

Избор

Избор на понудувачи: Секторската директива не пропишува исцрпен список на критериуми коишто треба да се користат за избор на понудувачи. Ова е многу различно од состојбата кај Директивата, каде што има детален и исцрпен список на критериуми коишто може да се користат и информации коишто може да се побараат.

Според Секторската директива, од договорните субјекти се бара да применуваат „објективни правила и критериуми“ при избор на економските оператори. Овие објективни правила и критериуми мора да се достапни за заинтересираните економски оператори. Според тоа, договорните субјекти од секторски опфатените дејности веројатно имаат поголема флексибилност да ги вклучат социјалните аспекти во оваа фаза од набавката, под услов критериумите да се поврзани со предметот на договорот и со способноста на економскиот оператор да го изврши конкретниот договор што е предмет на набавката. Правилата и критериумите, исто така, не смеат да бидат во спротивност со начелата од Договорот.

Истите начела за избор се применуваат за изборот на економски оператори кои сакаат да учествуваат во квалификациски системи.

⁵ Директива 2014/25/EУ за набавки на субјектите кои работат во секторите за водоснабдување, енергетика, транспорт и поштенски услуги и за укинување на Директива 2004/17/EЗ, 26 февруари 2014 година.

Основи за задолжително исклучување: Договорен субјект кој е договорен орган од класичниот јавен сектор мора да ги почитува одредбите коишто налагаат задолжително исклучување на економските оператори ако се утврди дека се виновни за одредени кривични дела, коишто опфаќаат пресуди за учество во криминални организации, корупција, измама, перење пари, терористички кривични дела, детски труд и други форми на трговија со луѓе.

Договорните субјекти кои не се договорни органи од класичниот јавен сектор не се должни да исклучуваат понудувачи од учество во постапката за јавна набавка според горенаведените одредби.

Основи за незадолжително исклучување: Сите договорни субјекти може да одлучат да исклучат понудувачи поради незадолжителни основи за исклучување, но тие не се должни да го направат тоа. Незадолжителните основи опфаќаат исклучување поради професионален прекршок или сериозно непрофесионално однесување, а со тоа договорните субјекти може да исклучуваат економски оператори кои се покажале како несигурни поради прекршување на обврските од социјалното или трудовото право.

Евалуација на понуди

Договорниот субјект веќе има одлучено во фазата на планирање на набавката како ќе го додели договорот врз основа на економски најповолната понуда. „Економски најповолната понуда“ е дефинирана на истиот начин како во Директивата и вклучува упатување на социјалните аспекти.

Кога се користи квалификациски систем, договорниот субјект сепак треба да бара доставување на понуди преку повик за учество. Истите начела се применуваат за користењето на критериумите за евалуација на понудите.

Дополнителни информации

Публикации

Прирачник за обука за јавните набавки – Модул В5, СИГМА (2015), издание на ОЕЦД, Париз,
<http://www.sigmaweb.org/publications/public-procurement-training-manual.htm>

Други извори

Веб-страница: Следете ја врската до „Поттикнување на стратешкото користење на зелени, социјални и иновативни набавки“, а потоа изберете „Социјални аспекти“,
http://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement/strategy/index_en.htm